

Hvem tar Norges klimaregning?

KIRKENS NØDHJELP
actalliance

Ordforklaring

Adaptation: Klimatilpasning

Adaptation Fund: FNs klimatilpasningsfond (Tilpasningsfondet)

BNI: Brutto Nasjonal Inntekt

FN: Forente Nasjoner

FNs Klimakonvensjon: FNS rammekonvensjon for klima (UNFCCC)

GCF: Det Grønne Klimafondet

LDC: Least Developed Countries – De minst utviklede landene

NAP: National Adaptation Plans – Nasjonale klimatilpasningsplaner

NDC: National Determined Contribution – Nasjonale klimaplaner

Norad: Direktoratet for utviklingssamarbeid

Norfund: Den norske stats investeringsfond for næringsvirksomhet i utviklingsland

OECD: Organisation for Economic Co-operation and Development

Oljefondet: Statens Pensjonsfond Utland - SPU

SEI: Stockholm Environment Institute

SIDS : Small Island Developing States – Små øystater

Loss and Damage: Tap og skade som følge av klimaendringene

UNCTAD: United Nations Conference on Trade and Development

Mitigation: Utslippskutt

Rapporten er skrevet av Seksjon for Politikk og Samfunn i Kirkens Nødhjelp.

Ansvarlig redaktør: Lisa Sivertsen

Utgivelsesår: 2022 (august)

Foto: Håvard Hovdhaugen, Kirkens Nødhjelp.

Forside: Damison Chimkwawa mistet huset sitt i stormen Ana i Malawi i slutten av januar i år, da vannmassene tok med seg hjemmet hans. Her er han i ferd med å rydde opp etter stormen. **FOTO:** Håvard Hovdhaugen.

Innhold

Forord	4
Kirkens Nødhjelps fire hovedanbefalinger	5
1. Klimaendringene øker i styrke	6
2. Behovet for finansiering er enormt	8
Finansiering til tilpasning	9
Finansiering av tap og skader forårsaket av klimaendringene	8
Nytt finansieringsmål under Parisavtalen fra 2025	10
3. Norges rettferdige klimaansvar	11
4. Ny og addisjonell klimafinansiering	11
5. Norges klimafinansiering i dag	11
Behov for en opptrappingsplan	12
6. Klimafinansiering er god bistand – men det er mer enn det.....	13
7. Forslag til tiltak som kan dekke finansieringsgapet	14
Kapital er ikke problemet	15
Utfasing av fossile subsidier	16
Gjeldshåndtering kan friggi midler til klimafinansiering	16
8. Hvor er det mulig å skalere opp?	17
Klimafondet	17
Multilaterale kanaler	17
Bilateralt samarbeid	17
De minst utviklede landene	17
9. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til myndigheter og donorer	18
Kilder.....	19

Forord

Vi lever i en urolig verden. Krig, matmangel, økende fattigdom og ulikhet, og stadig mer ekstremvær. Millioner av mennesker trues av matmangel og sult, og flere er på flukt enn på mange tiår.

Midt i alt dette må vi ta inn over oss at vi står overfor en naturkrise og en klimakrise som vil gjøre områder ubeboelig i årene som kommer. FNs Klimapanel utga tidlig i 2022 to nye rapporter om effekten av klimaendringene og hva som skal til for å stanse dem. FNs generalsekretær Antonio Guterres har erklært kode rød for menneskeheten. Endringene skjer raskere enn vi hadde forutsett, og for hver desimal økning i den globale temperaturen, vil effektene bli enorme.

For oss i Kirkens Nødhjelp ser vi de livsfarlige konsekvensene av klimakrisen i alle de landene vi jobber i, og det er ingen tvil om at fattige og sårbare mennesker rammes hardest av endringene som nå kommer. At disse menneskene har bidratt minst til klima- og miljøkrisen, er en urett vi ikke kan ignorere.

Men et viktig budskap er også dette: Det er mulig å snu – om vi handler raskt. Våre valg de neste åtte årene er helt avgjørende for hvor store skadene blir for mennesker, dyr og økosystem. For å stoppe klimaendringene og redde folks livsgrunnlag trengs finansiering av klimatiltak i en helt annen størrelsesorden en det som er lagt på bordet så langt.

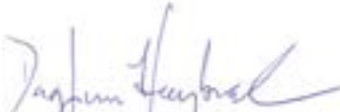
En stadig større andel av norsk bistand går til å finansiere klimatiltak i fattige land. Dette er også en tydelig internasjonal trend. Mesteparten av dagens

globale klimafinansiering kommer fra bistandsbudsjettene. Det er viktig og riktig at klimafinansieringen øker, men Kirkens Nødhjelp er bekymret når denne økningen skjer på bekostning av kampen mot fattigdom i bistanden.

Kirkens Nødhjelp mener det er dypt uetisk å bruke stadig større andel av de begrensede bistandsmidlene på å løse problemer som rike land selv har skapt, som klima- og miljøkrisen. Det kan ikke være sånn at vi forurenser og forsøpler verden, samtidig som vi sender størsteparten av regningen for dette til verdens fattigste.

Dagens norske bistandsbudsjett strekker ikke til for å innfri Norges klimaforpliktelser. Kirkens Nødhjelp mener det må tenkes nytt om finansiering av de store globale satsingene det er behov for. Særlig anbefaler vi en debatt om klimafinansiering, hvor behovene vil øke dramatisk de neste årene. Sett opp mot utfordringene vi står overfor, kan bistandsbudsjettet bare spille en liten rolle.

Kirkens Nødhjelp ønsker med denne rapporten å argumentere for hvorfor, og hvordan, Norges internasjonale klimainnsats må økes, og hvordan det kan og må finansieres andre steder på statsbudsjettet. Dette vil være et avgjørende bidrag til Norges rettfærdige klimainnsats.

Dagfinn Høybråten

Kavita (16) fra Pakistan. Viser at det er tid for handling. **FOTO:** Erum Fareed.

Kirkens Nødhjelps fire hovedanbefalinger

1. Norge og andre utviklede land må øke sin klimafinansiering på en måte som ikke går på bekostning av finansiering til fattigdomsreduksjon i bistanden. I norsk kontekst betyr det at;
2. Regjeringens varslede dobling av sin klimafinansiering må komme i tillegg til 1 prosent til bistand. Det betyr at;
3. Norge og andre utviklede land må finne nye måter å generere inntekter til klimafinansiering over offentlige budsjetter. Et eksempel på dette vil være ved at;
4. Det nyopprettede Klimainvesteringsfondet finansieres fra Oljefondet, for å gjøre fondet til en sterkere kraft for det grønne skiftet ved at det kan skaleres kraftigere opp. På denne måten blir Klimainvesteringsfondet en del av forvaltning av statskapitalen.

1. Klimaendringene øker i styrke

Dette sier FNs klimapanel klimaendringer vil føre til:

- 3,5 milliarder mennesker, nesten halve jordens befolkning, lever i områder som er svært sårbare for effektene av klimaendringene.
- Opptil 80 millioner mennesker vil bli rammet av sult, særlig i Afrika.
- Omtrent 180 millioner bli underernært.
- Opptil 3 milliarder mennesker vil i 2050 kunne oppleve kronisk vannknapphet.¹

FNs to nye klimareporteringer er klinkende klare. Millioner av mennesker kommer til å bli ekstremt alvorlig rammet av klimaendringene. Og FNs klimapanel blir tydeligere på at dette vil ramme skjevt og urettferdig. I svake stater, uten kapasitet eller ressurser til å iverksette klimatilpasning, vil befolkningen bli hardt rammet, spesielt de fattigste og sårbare gruppene.

Klimaendringene vil øke presset på matproduksjon, særlig i sårbare regioner. Her vil matsikkerheten forverres, og det vil bli vanskelig å dyrke mat. Årsakene er økt styrke i flom, tørke, hetebølger og havnivåstigning. Dette vil føre til hardere konkurranse om landområder. Et eksempel på dette, som klimapanelet trekker fram, er at det bor omtrent 1

milliard mennesker i lavtliggende kystbyer som kommer til å bli så hardt rammet av havnivåstigning at mange av dem blir nødt til å flytte til mer høytliggende områder. Den økte konkurransen om land som dette medfører vil igjen øke faren for konflikt, slås det fast.

Hvordan disse trendene utvikler seg kommer naturligvis til å avhenge av hvor høy den globale oppvarmingen blir. Hvis verden skulle få en oppvarming på oppimot 3 grader, vil alt dette eskalere betydelig. Rurale, sårbare områder vil oppleve økt migrasjon. Deler av jordkloden hvor det i dag bor mennesker, vil kunne bli ubeboelig, spesielt noen små øystater der mennesker kommer til å bli regelrett statsløse. I tillegg vil viktig infrastruktur, som for eksempel sikrer mennesker tilgang på rent vann, bli mer sårbare hvis den ikke holder en viss standard som kan stå imot klimaendringene i denne skalaen. Behovet for klimatilpasning vil bli enormt.

Klarer vi derimot å holde den globale oppvarmingen til 1,5 grader, vil tapene og skadene som følge av klimaendringene være betydelig lavere. Og klimaforskerne er fortsatt tydelige på at 1,5-gradersmålet er mulig å nå, men vi er farlig nærme at det vinduet stenges.

Vannkø i en flyktingeleir for internt fordrevne på grunn av tørke i Mogadishu, Somalia 2022.
FOTO: Save Somalia Women and Children (SSWC).

Dødelig tørke i Somalia – 3.5 millioner trues av matmangel

Etter tre påfølgende sesonger med uteblitt regn er nær 90 prosent av Somalia rammet av alvorlig tørke, og 3,5 millioner mennesker trues av akutt matmangel. Ifølge FN er 1,2 millioner barn akutt underernært. Store deler av befolkningen i afrikanske land lever av jordbruk for egen matproduksjon, et jordbruk som er basert på regn. Hele Afrikas Horn opplever nå den verste tørken på over 40 år. Det har ført til akutt mangel på mat og vann, samt såkorn for neste sesong.

Kombinasjonen av tiår med konflikt, klimaendringer, koronaepidemi og nå langvarig tørke, har bidratt til en fortvilet situasjon i et land der tre av fire lever under fattigdomsgrensen. Når vannkilder tørker inn, dyrene dør og prisene på mat og kjølevann stadig stiger, er befolkningen nå helt avhengig av hjelp for å overleve. Tørkekrisen har sendt kvegbønder på stadig lengre reiser på jakt etter mat til dyrene sine og familier sulter. Over 90 prosent av den nomadiske befolkningen lever i fattigdom og har lite å gå på om de taper dyrene sine. Også fiskelandsbyene er truet av stadig sterkere tropiske stormer som lander i Somalia.²

I områder der nasjonale og lokale myndigheter mangler ressurser og kapasitet blir befolkningen overlatt til hjelpeorganisasjonene. Myndighetene i landet har nå erklært humanitær krise. Hjelpeorganisasjoner er bedt om å bistå for å avverge dødsfall. Kirkens Nødhjelp kjører inn vann på lastebiler til lokalsamfunn for å redde liv. FN anslår at over 7 millioner mennesker vil være avhengig av hjelp i år. Kirkens Nødhjelp har fått rapporter om at både mennesker og dyr dør på grunn av vannmangel og store avlinger har gått tapt som følge av det samme. Kirkens Nødhjelp jobber sammen med lokalsamfunn for å respondere på den akutte tørken. Mister folk dyrene sine, mister de hele livsgrunnlaget, og det vil ta lang tid å bygge dette opp igjen.

2. Behovet for finansiering er enormt

Behovet for klimafinansiering er stort og raskt økende. Et anslag viser at vi globalt mangler finansiering på til sammen 4-5000 milliarder USD årlig for at verden skal klare å nå 1,5-gradersmålet.³ I tillegg kommer de stadig økende behovene for finansiering til klimatilpasning (adaptation) og de tapene og skadene (loss and damage) drevet av klimamæktre hendelser. Det er fattige land som opplever de største tapene og skadene knyttet til klimaendringene, de som også har minst penger til å stå imot og å rydde opp etter klimaendringenes herjinger.

Dagens behov for klimatilpasning i utviklingsland er anslått å øke fra 70 milliarder USD årlig i 2020 til 300 milliarder i 2030, og 500 milliarder USD i 2050.⁴ Da er ikke utgiftene til utslippskutt medregnet.

Til sammen er det snakk om så store beløp at alle finansielle verktøy må tas i bruk skal vi klare å skaffe midlene som trengs. Vi må snu investeringsstrømmene og sørge for at de er i tråd med 1,5-gradersmålet for å omstille energisystemet vårt til fornybar energi. Dette innebærer både økte investeringer i de klimavennlige løsningene, men også å slutte å subsidiere fossilintensive aktiviteter. Det blir spesielt viktig å trappe opp støtten til klimatilpasning og til tap og skade, da det er vanskeligere å tiltrekke seg private investeringer til dette.

Med de enorme summene i mente, er kontrasten stor til de 100 milliardene årlig mellom 2020 og 2025 som rike land har forpliktet seg til i Parisavtalen, og som ikke ser ut til å nås før i 2023. OECDs gjennomgang av de siste tilgjengelige tallene fra året 2019, viser at man kun lyktes å mobilisere 79 milliarder USD. Når forhandlingene om et nytt klimafinansieringsmål etter 2025 nå er i gang i FN, har det derfor blant de fattige landene vært snakket om mer enn en tidobling av dagens klimafinansieringsmål.

På toppen av dette viser anslag at de fattigste landene forventes å få en nedgang på 33 prosent av BNP mot slutten av århundret på grunn av klimaødeleggelser, selv om vi klarer å stanse temperaturøkningen ved 1,5 grad.⁵

Finansiering til tilpasning

Parisavtalen understreker viktigheten av at klimafinansiering skal være balansert mellom støtte til klimatilpasning (adaptation) og utslippskutt (mitigation). Allikevel går kun 25 prosent av all klimafinans til klimatilpasning ifølge OECD⁶. En gjennomgang av europeiske lands klimafinans gjennomført i 2021, viser at omtrent 10% av Norges klimafinansiering går dedikert til tilpasning.⁷

Selv om mange rike land nå har forpliktet seg til å doble tilpasningsfinansieringen, kreves det enda økt innsats for å respondere på eksisterende og kommende klimaendringer. Innsatsen for klimatilpasning må 15-dobles globalt innen 2030 for å nå dette.

Stort sett all tilpasningsstøtte til fattige land i dag kommer fra offentlig støtte fra rike land. Fordi det er krevende å få privat kapital på bordet for tilpasningsaktiviteter, er det også grunn til å tro at dette er en trend som vil fortsette. Det er derfor ekstra viktig at dette prioriteres av donorland i deres utviklingsbistand. Det er veldig positivt at regjeringen skal doble sin tilpasningsfinansiering, men det trengs enda større oppskalering for å dekke finansieringsgapet og oppnå balanse i finansieringen.

Det er bestemt under Parisavtalen at det skal settes et eget globalt mål for klimatilpasning. Dette målet må speile de enorme behovene fattige land har, og i økende grad kommer til å ha i framtiden.

**– Gang på gang
blir mangelen på
klimafinansiering stående
som hovedhinderet for
kollektiv klimahandling**

- Patricia Espinosa, Generalsekretær for FNs
Klimakonvensjon.

Stormen Ana tok 88 liv og gjorde 65.000 mennesker hjemløse i Malawi. Her er bilde av en av hovedveiene som ble ødelagt.
FOTO: Håvard Hovdhaugen.

Ekstremvær i Malawi – 100.000 mennesker hjemløse

Malawi er blant verdens fem land som er hardest rammet av klimaendringene. Landet er også et av verdens fattigste og ligger som 174 på UNDP sin Human Development Indeks.

I januar i år rammet stormen Ana Madagaskar, Mosambik og Malawi og førte med seg et voldsomt regn og flom. Bare i Chikwawa-distriktet i Malawi ble nesten 85.000 hjem skylt vekk av vannmassene, det samme ble store deler av årets avlinger.

Malawiske myndighetene erklærte unntakstilstand. 100.000 mennesker er hjemløse og har måttet finne ly andre steder og er nå klimaflyktninger. Bare to måneder senere slo sykklonen Gombe og en ny flom inn i det samme området. Tilgangen på mat og rent

vann er krevende. I tillegg bidrar krigen i Ukraina til at matprisene har mangedoblet seg.

Noen måtte sitte flere døgn i tretopper mens de ventet på redningsbåter. Lite kunne reddes da flommen kom raskt og uventet. – Alt gikk så fort. I det ene øyeblikket var jeg huset mitt og lagde mat, i det neste sto jeg med vann til halsen, sier Elizabeti Senga fra Chikwawa-distriktet i Malawi.

Samtidig som Malawi må få bygget seg opp etter disse katastrofene, er det viktig å bidra til at de kan tilpasse seg at mer ekstremvær har kommet for å bli. Land som Malawi vil rammes av naturkatastrofer i framtiden og rike land som Norge må da bidra med klimafinansiering for at utsatte land kan tilpasse seg dette. På den måten kan vi unngå de verste konsekvensene.

Finansiering av tap og skader forårsaket av klimaendringene

Finansiering til klimatilpasning og utslippskutt er en klar forpliktelse for rike land i Parisavtalen. Finansieringsforpliktelse til tap og skader forårsaket av klimahendelser, finnes det derimot i liten grad finansieringsstrømmer for. Dette fører til stor uenighet mellom partene i klimaforhandlingene.

Det er i størst grad fattige land som opplever økende ekstremvær, tørkeperioder som kommer stadig oftere, flommer som river med seg hele landsbyer og tropiske stormer

som både blir sterkere og mer hyppige. Land som allerede mangler penger til å sikre utvikling og gode levekår for sine innbyggere. Dette er de mest sårbare, som har minst skyld i klimaendringene. Rike land har vært tilbakeholdne med å love finansiering til dette. Delvis fordi de ikke ønsker å forplikte seg til å dekke skader i framtiden av ukjent økonomisk omfang.

Finansiering til tap og skade er et punkt under Parisavtalen der tilliten mellom fattige og rike land er særdeles tynnslitt. Det påvirker framgangen i forhandlingene, og truer den helt nødvendige gjensidige tilliten mellom rike og fattige land som trengs for å nå de felles klimamålene man har forpliktet seg til under Parisavtalen.

Prester på vei til gudstjeneste i en kirkeskog i Etiopia. **FOTO:** Hilina Abebe

Under klimatoppmøtet i Glasgow ble det bestemt at finansiering til tap og skade skal diskuteres i klimaforhandlingene de neste årene. Denne såkalte *Glasgow Dialogue* skal ferdigstilles i 2024, men man har allerede møtt på problemer i samtalen. En av grunnene til det er at det ikke finnes noen plan for hvordan dialogen skal ende i konkrete beslutninger. For å sikre videre fremgang på dette akutte punktet, må finansieringsordninger for tap og skade få en formell plass på agendaen og ende i en beslutning på

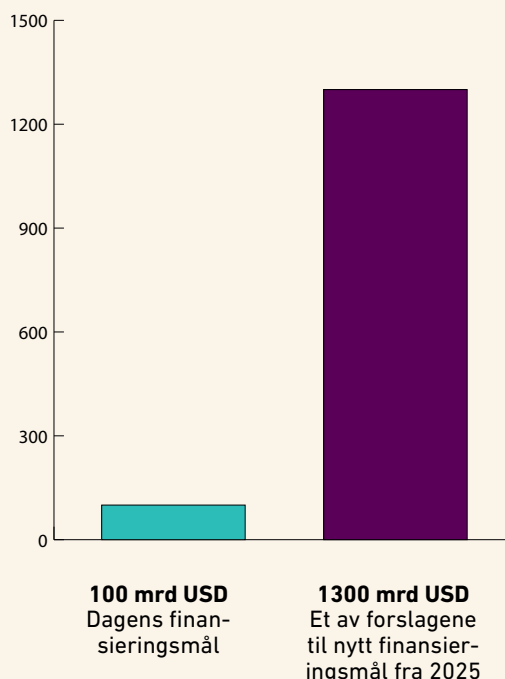
COP29 i 2024.

Det er viktig at Norge forplikter seg til å bidra med ny og addisjonell finansiering til tap og skade i land som har mindre skyld i klimaendringene. Dette er det dessverre alt for få donorland som har vist vilje til så langt, og norsk støtte på dette området kan bidra til en helt nødvendig framgang i de internasjonale forhandlingene.

Nytt finansieringsmål under Parisavtalen fra 2025:

Parisavtalen, som sier at rike land skal bidra med 100 milliarder USD årlig til fattige land mellom 2020 og 2025, skal avløses av et nytt globalt finansieringsmål fra 2025. Dette nye langsiktige finansieringsmålet forhandles det nå om i FN. Koalisjonen av afrikanske stater, samt de minst utviklede landene, har diskutert om målet bør settes så høyt som 1300 milliarder USD per år. Dette er 13 ganger høyere enn dagens finansieringsmål, og vil skape stor debatt mellom rike og fattige land i klimaforhandlingene i årene framover.

Det er viktig at dette nye finansieringsmålet inneholder separate undermål for klimatilpasning- og til tap og skadefinansiering, for å sikre en bedre balanse vis-à-vis finansiering av utslippskutt. Målet må også være basert på forskning og grundige beregninger av mottakernes behov. Det er også viktig at dette nye finansieringsmålet skiller mellom den finansielle støtten utviklede stater har forpliktet seg til å bidra med under Parisavtalen (artikkel 9 i avtalen), og det nødvendige grønne skiftet som må skje i alle globale finansieringsstrømmer, som er et ansvar for alle land, både utviklings- og utviklede land (artikkel 2 i avtalen).

3. Norges rettferdige klimaansvar

Kirkens Nødhjelp har forsøkt å finne svar på hva som er Norges del av ansvaret for å innfri Parisavtalen. For å svare på det, er det naturlig å ta i bruk et rammeverk som tar utgangspunkt i hvor mye klimagasser ulike land har sluppet ut fram til nå, og hvor stor økonomisk kapasitet de har til å bidra med løsningene på klimakrisen. Disse to kriteriene er forankret i Parisavtalen. Ut ifra dette kan man regne på Norges rettferdige andel av den globale klimainnsatsen. Stockholm Environment Institute (SEI) gjorde denne utregningen i 2018 og konkluderte med at Norge har et mye større ansvar enn hva vår befolkning skulle tilsi, tilsvarende 0,65 prosent av verdens totale kutt, og at Norge i dag gjør altfor lite.⁸

SEI har kommet fram til en fordelingsnøkkel basert på disse kriteriene, og anslår at Norges rettferdige klimaansvar ligger på opp mot 50 milliarder kroner i året til globale utslippskutt og 15 milliarder til tilpasning. På den måten kan Norge gi et rettferdig bidrag til den globale løsningen. Totalt 65 milliarder kroner i året (se utregning i faktaboks).

Dette er svært store summer, og det sier mye om hvilke utslippsmengder og økonomiske størrelser man her snakker om. Og ikke minst viser det at norske politikere må lete mye bredere enn kun bistandsbudsjettet for å finne disse pengene. Det trengs derfor et storstilt arbeid for å finne nye måter å finansiere vårt rettmessige klimaansvar på.

4. Ny og addisjonell klimafinansiering

Fattige land har helt siden tidlig på 1990-tallet bedt om at klimafinansieringen fra rike land skal være addisjonell, altså at den kommer i tillegg til den utviklingsbistanden rike land allerede har forpliktet seg til. Begrunnelsen er at det er de rike landene som i all hovedsak står bak denne ekstra byrden som utviklingsland nå opplever i form av klimaendringer, og at økt klimainnsats fra rike land ikke skulle føre til kutt i annen utviklingsbistand.

Da verden ble enige om 100 milliarder-målet til klimafinansiering i København i 2009, stod det i avtaleteksten at rike land skulle ta ansvar for å mobilisere disse midlene som nye og addisjonelle midler⁹. Dette målet ble bekreftet i Parisavtalen, som etablerer at klimafinansiering skal representere en progresjon utover tidligere innsats¹⁰. Allikevel er under halvparten av disse addisjonelle midler.¹¹

Debatten om ny og addisjonell klimafinansiering går helt

tilbake til da FNs rammekonvensjon for klima ble vedtatt i 1992. I klimakonvensjonen kan man også lese at rike land forplikter seg til å bidra med nye og addisjonelle midler til utviklingsland. Men helt siden den gang har det vært stor uenighet mellom rike og fattige land om hva det betyr i praksis, og hvilke midler det gjelder. Kirkens Nødhjelp mener allikevel det gir nok grunnlag for å holde fast ved det viktige prinsippet at klimafinansiering ikke skal gå på bekostning av støtte til fattigdomsbekjempelse. Selv om de to utfordringene henger tett sammen, vil vi aldri kunne løse både en fattigdomskrise og en klimakrise ved å konkurrere om den samme potten.

Bistanden i verden øker ikke, men ligger flatt på rundt 0,3 prosent av BNI i gjennomsnitt fra OECDs medlemsland. Det vil si at bistand i faktiske penger øker med ca. 2 prosent per år i gjennomsnitt ifølge forskere ved Centre for Global Development. Det er derfor trygt å si at om ikke land kommer med nye midler og nye initiativ, så ligger det an til at verdens fattigste, eller planeten, eller begge, vil tape.¹²

Det brygger seg således opp til en stor konflikt mellom rike og fattige land. Rike land har skapt klimakrisen som rammer fattige land hardest. Likevel er det nå slik at omtrent 80 prosent av all klimafinansiering tas fra bistandsbudsjettene i rike land.¹³ Dette legger en økt byrde på fattige mennesker, som har minst ansvar for at vi har en klimakrise. Kirkens Nødhjelp frykter mer av dette fremover.

5. Norges klimafinansiering i dag

I følge tall fra Norad lå norsk klimafinansiering på 8,3 milliarder kroner i 2021. Av disse var 6,4 milliarder kroner klimabistand, som utgjorde 16 prosent av den totale norske bistanden.¹⁴ De resterende 1,9 milliardene var Norfunds klimainvesteringer og privat kapital mobilisert av Norfund.

Under klimatoppmøtet i Glasgow i 2021, kom den norske regjeringen med en lovnad om å øke klimafinansieringen til 14 milliarder innen 2026. På det tidspunktet representerte det en dobling i nivået. Innenfor dette skal støtten til klimatilpasning tredobles. Dette er svært gledelig og sårt tiltrengt, men som vi har sett er det fortsatt langt under Norges rettferdige klimaansvar.

I forbindelse med offentliggjøringen av fjorårets bistands tall, kom Norad med et anslag som viste at så mye som 26 prosent av den samlede bistanden vil gå til klimatiltak i 2026, gitt at regjeringen leverer på sitt løfte om å doble

klimafinansieringen. Altså omtrent ¼ av all bistand. Å stanse klimaendringene og jobbe for et godt klima kan anses som et globalt fellesgode. Å løse problemet vil gagne hele verdens befolkning, inkludert Norge. Således blir disse pengene brukt på en måte som er like mye til vår egen fordel, som verdens fattige. Et annet eksempel på slike fellesgoder er pandemiberedskap og vaksineutvikling. Ifølge en gjennomgang gjort av Norad er Norge det OECD-landet som vier mest av sin bistand til globale fellesgoder, og har ligget på et snitt på 20 prosent av bistandsbudsjettet de siste årene. Dette forventes å øke i årene framover.¹⁵

Videre peker Norad på at det er sterke synergier mellom å satse på bistand og globale fellesgoder, men at de har ulike formål og målgrupper. Bistanden skal bidra med utvikling i lav- og mellominntektsland, med de fattigste som målgruppe. Bekjempelse av klimaendringene produserer derimot et fellesgode for hele verden, der innsatsen ikke nødvendigvis legges inn der behovene er størst, men der effekten er størst globalt sett. Et eksempel på dette er for eksempel regnskogsatsningen.

Kirkens Nødhjelp ønsker å trekke fram dette for å peke på den stadig større konkurransen om de samme pengene, bistandsprosenten. Vi mener denne tendensen utfordrer norsk bistands formål om fattigdomsreduksjon der behovene er størst, og er for oss enda et godt argument for at klimafinansieringen skal komme i tillegg til, og ikke utkonkurrere annen eksisterende utviklingsbistand. Verdens bistandsbudsjetter er ikke tilstrekkelig for å løse alle de store globale utfordringene vi står ovenfor.

Behov for en opptrappingsplan

Kirkens Nødhjelp vil ta til orde for at vi trenger en forpliktende opptrappingsplan for Norges klimafinansiering. Denne må blant annet inneholde hva Norge ønsker å oppnå med sin klimafinansiering fram mot 2030, hvilke samarbeidsland Norge ønsker å jobbe tettest med, hvilke sektorer det skal satser på, nivå på bevilgningene og ikke minst hvordan dette skal finansieres. Vi trenger en plan for hvordan målsetningen om dobling skal innfris.

Da Solberg-regjeringens klimamelding ble behandlet i Stortinget i 2021, stilte opposisjonen, representert av Arbeiderpartiet, Senterpartiet, SV og MDG, seg bak et romertallsvedtak om en slik melding; «*Stortinget ber regjeringen fremme en egen sak til Stortinget om norsk klimafinansiering i utviklingsland. Saken skal inkludere en forpliktende opptrappingsplan.*»¹⁶

Kirkens Nødhjelp vil nå be regjeringen om å sette i gang dette arbeidet. Regjeringens har meldt at den lovede klimaplanen i regjeringsplattformen, skal komme i form av gjennomganger i de årlige statsbudsjettene framover. Dette vil være et egnet sted for å legge fram en opptrappingsplan for Norges internasjonale klimafinansiering.

Rajabo Halfani (62) er fisker. Han opplever nå at Tanganyikasjøen i Tanzania dør. Hus og palmer står under vann. Klimaendringene gir økt vannstand, sterkere vind og større bølger. Før var det mye fisk her, nå får fiskerne liten eller ingen fangst.
FOTO: Håvard Bjelland.

6. Klimafinansiering er god bistand – men det er mer enn det

En annen grunn til at Kirkens Nødhjelp mener det er nødvendig å definere klimafinansiering som noe annet enn bistand, er at norsk bistand er ment å nå de aller fattigste. Dette formålet er det viktig at man står ved i bistanden. Men ser vi på Norges rettfærdige klimaansvar, så ser vi at en stor del av utslippskuttene Norge er ansvarlig for å finansiere innen 2030, må tas utenfor Norge. Det er fordi Norges ansvar langt overskrider det vi har muligheten til å kutte her hjemme¹⁷. Dermed må Norge betale for utslippskutt utenfor våre landegrenser, anslått til så mye som 50 milliarder kroner i året.

De største utslippene skjer i rike land og framvoksende økonomier. De fattigste landene står for svært liten del av de globale utslippene. Derfor må norsk klimafinansiering for utslippskutt internasjonalt nødvendigvis også rettes mot mellominntektsland, og vil kanskje ikke nå de aller fattigste. Finansieringsbehovet er stort også i mellominntektsland, og flere av dem er fanget i planer om å bygge ut kullkraftverk fordi dette er mindre kapitalintensivt enn å investere i fornybar energi. Dette til tross for at fornybar energi ville vært billigere i drift på lang sikt. Å skille mellom klimafinansiering og fattigdomsorientert bistand er derfor et poeng.

Klimafinansiering kan være god bistand. Men vi bekjemper ikke ekstrem fattigdom uten klimainnsatsen, og klimainnsatsen alene løser ikke fattigdomskrisen. Norge og andre donorland må fortsette å støtte arbeidet for solide skattesystemer i utviklingsland, robuste helsesystemer, utdanning, vaksinetilgang, nødhjelp, likestilling og menneskerettigheter. Slik bekjemper vi fattigdom.

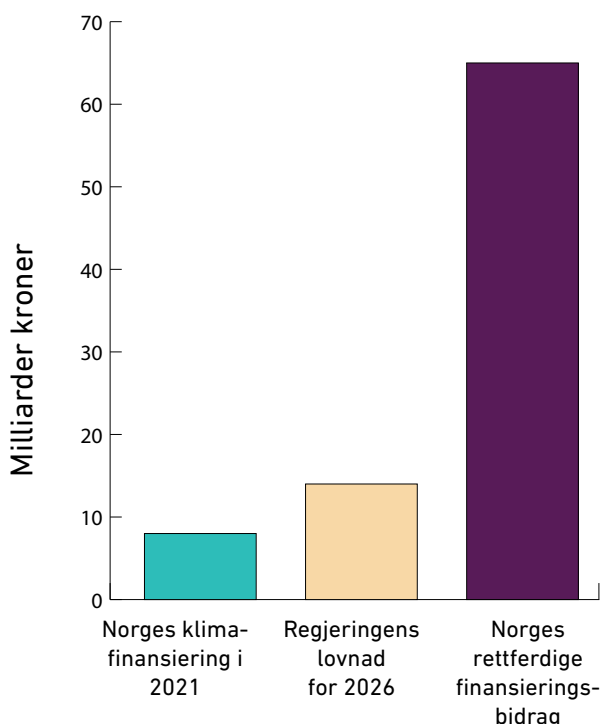
Innenfor bistandsbudsjettet må regjeringen videreføre og øke finansieringen av klimatilpasning for de aller fattigste og sårbare menneskene. Slik at de kan være motstandsdyktige når klimaendringene rammer. Norsk bistand må også støtte fattige land og lokalsamfunn når klimaødeleggelser - tap og skade - og ekstremvær rammer dem. Det er god bistand. Som en del av bistanden bør man også se på hvordan sikre småskala "off-grid" energitilgang til de fattigste, som er helt nødvendig for utvikling (se mer i vår rapport *Cheaper Faster Cleaner*¹⁸). Disse blir gjerne glemt når store energiprojekter implementeres. I slik klimabistand er det viktig å sørge for lokalt eierskap og kompetanseheving.

Utenfor bistandsbudsjettet må vi gi klimafinansiering til større utslippskutt- og fornybarprosjekter, gjerne i mellominntektsland. Her er kapitalbehovet stort, og det har stort potensiale for CO₂-reduksjon per krone. I et *business as usual*-scenario er det også her vi forventer store utslipp framover. Her egner det nyopprettede klimainvesteringsfondet seg svært godt, som omtales mer nedenfor. Dette fondet har allerede signert sin første avtale med et mellominntektsland, og det er åpenbart at det vil bli mer av det framover (se også kapittel 8). Utenfor bistanden bør vi også fortsette garantistøtteordninger til næringsliv til fornybar energiprojekter.

7. Forslag til tiltak som kan dekke finansieringsgapet

For å innfri hele klimaansvaret vårt, må vi øke vår internasjonale klimafinansiering. 65 milliarder kroner årlig er et anslag, men sier likevel noe om størrelsesordenen av både det globale finansieringsbehovet og Norges del av ansvaret, da dette innebærer bortimot ni ganger dagens norske klimafinansiering. For at dette ikke skal fortsette å spise seg inn i annen bistand, må vi tenke nytt om hvordan vi kan skaffe til veie de store summene som trengs for å dekke det globale finansieringsbehovet. Vi har noen forslag til hvordan vi kan oppnå dette.

Kirkens Nødhjelp fikk i 2020 samfunnsøkonomer i Vista Analyse til å finne potensielle kilder til friske penger som trengs, i rapporten «*How Norway can deliver it's fair share of international climate finance*»¹⁹. De kartla mulige tiltak som både skaper finansielt handlingsrom ved å generere inntekter til Norge, og som har en indirekte utslippsreducerende effekt. Dette mener vi gjør dem ekstra egnet til dette formålet. Tiltakene kan stå for seg selv, eller kombineres. Det grønne skiftet handler om å vri pengene fra å stimulere det vi vil ha mindre av, som fossil energi, til det vi må ha mer av, fornybart. Dette gikk flere av rapportens anbefalinger direkte inn på.

Av tiltakene som ble vurdert i rapporten til Vista Analyse, er det tre vi ønsker å trekke fram. Alle disse ble anbefalt som egnet til formålet av rapportforfatterne.

1. Øke CO₂-avgiften, i kombinasjon med å avvikle grønne subsidieordninger

På dette punktet har regjeringen allerede vedtatt politikk om å øke avgiften fra 550 til 2000 kroner per tonn CO₂ i 2030, som til og med går lenger enn forslagene i vår rapport. Det er veldig gledelig. En økning til 1500 kroner per tonn, i kombinasjon med å halvere enkelte grønne subsidieordninger, som elbil-fordelene, ville ifølge rapportforfatterne tatt oss til **30 milliarder kroner årlig, der 16 milliarder av disse er friske penger**. Med en avgift på 2000 kroner tonnet vil denne summen bli enda høyere, og de friske midlene likeså. Forslaget om å halvere enkelte grønne subsidieordninger i kombinasjon med en økt CO₂-avgift, foreslår forfatterne fordi høyere CO₂-avgift oppnår det samme som dagens kombinasjon av avgift og subsidier. Det frigjør også noen midler over statsbudsjettet.

Man kan velge å bruke hele summen, eller kun de friske midlene til internasjonal klimafinansiering. Per i dag har ikke noe av inntektene fra denne avgiften blitt knyttet til dette.

2. En klimaavgift på brutto oljeproduksjon.

Rapportforfatterne foreslår å implementere en ny type klimaavgift på 500 kroner per tonn olje som produseres. Dette vil fungere på samme måte som om oljeprisen var lavere, og føre til at marginale investeringer droppes. Investeringer som ikke tåler lav oljepris, lukes dermed ut. Dette er det samme som ett av hovedforslagene til Klimaomstillingsutvalget i 2020, og som de kaller en omstillingsavgift²⁰.

Siden avgiften trekkes fra før selskapene betaler skatt, bærer både staten og selskapene byrden av dette, siden pengene selskapene skal skatte av da blir lavere, og skattebeløpet staten inndrar blir lavere. Dette **kan inndra mellom 5 og 6 milliarder kroner i året** til internasjonal klimafinansiering.

3. Overføringer fra Oljefondet

Dersom behovet (i størrelsesordenen 65 milliarder kroner) ikke dekkes av de overnevnte, kan overføringer fra Oljefondet dekke resten. Man kan argumentere for at dagens generasjon skal betale for sine egne problemer, og at fremtidige generasjoners pensjon

Transform. Dryppirrigasjon. Vanning av åkre i Kambuwe i Mchinji i Malawi.
FOTO: Håvard Bjelland.

ikke skal brukes for å betale for dagens klimakrise. Samtidig kan vi også argumentere for at Oljefondet burde brukes til å rette opp følger av sin viktigste inntektskilde. I tillegg må vi bekjempe klimaendringene nå for å unngå katastrofale konsekvenser, som vil ramme fremtidige generasjoner hardest.

Samtlige krisepakker under koronapandemien, samt kompensasjon for høye strømpriser, har hentet pengene fra Oljefondet. Det finnes gode grunner til å argumentere for at klimakrisen er av en slik karakter at uttak fra Oljefondet, for å dekke opp deler av vårt internasjonale klimaansvar, er på sin plass.

To andre tiltak som ble gjennomgått i rapporten, var innføringen Norge kunne sikre ved å utvikle henholdsvis leterefusjonsordningen og overavskrivning i petroleumsektoren. Begge insentivordninger for å sikre videre investeringer i olje- og gassnæringen. Rapportforfatterne anslo at utvikling av leterefusjonsordningen ville spare staten for **11 milliarder kroner** i året, og overavskrivning opp til **15 milliarder**. Begge ordningene er i mellomtiden blitt besluttet faset ut i nær framtid, til fordel for en kontantstrømskatt som medfører et mer nøytralt skattesystem for næringen.

Selv om kontantstrømskatt tar over for avskrivningsreglene fra inntektsåret 2022, vil staten allikevel ha store årlige utgifter framover knyttet til avskrivning gjennom oljeskattepakken som ble vedtatt i 2020. Prosjekter under denne ordningen kan godkjennes så sent som 1. januar 2024, som betyr at overavskrivning i stor grad vil kunne fortsette i mange år framover for investeringene som er knyttet til denne. De årlige utgiftene for staten vil dermed enn så lenge fortsatt være i den størrelsesordenen Vista Analyse beregnet, men utgiftene vil gradvis falle etter hvert som mer av investeringene skjer under det nye systemet.

Det betyr at det fortsatt er store årlige summer knyttet

til overavskrivning som kunne blitt spart og brukt på det grønne skiftet og internasjonal klimafinansiering. Selv om oljeskattepakken er vedtatt, er det viktig å understreke at alle prosjekter må godkjennes av myndighetene. Det er dermed fortsatt et rom for regjeringen til å luke ut marginale investeringer og heller bruke pengene på det vi trenger mer av – fornybar energi og klimaløsninger.

Nedskaler veiutbyggingsprosjekter

Det er også mulig å se for seg andre steder å hente penger fra, enn de som er foreslått av Vista Analyse. I en rapport fra Naturvernforbundet²¹ anslås det at det er mulig å spare inn 225 milliarder kroner på å nedskalere en rekke veiutbyggingsprosjekter. Det vil heller ikke være nødvendig å avlyse utbygging for å frigjøre mye kapital, da det å utsette prosjektene med noen få år kan frigjøre milliarder av kroner som da kan brukes på klimatiltak.

Kapital er ikke problemet

Ifølge FNs klimapanelers siste rapport går det for sakte med snuoperasjonen av finansieringsstrømmene vekk fra fossilt og over på klimavennlige tiltak. De peker på økt klimafinansiering, fra alle kilder, som en helt avgjørende faktor for å nå målene i Parisavtalen. Men i dag er offentlige og private midler som går til fossil energi fortsatt større enn de som kanaliseres til utslippskutt og klimatilpasning.²²

Vi lever i en tid der svært høye energipriser globalt gjør at Norge får store merinntekter. Estimaten varierer, men er så høye som 1750 milliarder kroner i inntekt fra eksport av olje og gass i 2022. Mange ganger mer enn det regjeringen budsjetterte med. I tillegg får stat og kommuner inn store summer som følge av rekordhøye strømpriser. Å bruke disse pengene på tiltak i Norge vil kunne bidra

Kaltuma Mohammed Umer graver etter vann. Hun husker da det store deler av året var vann i det nå uttørkede elveleiet i byen Zalingei i Darfur i Sudan.
FOTO: Håvard Bjelland.

til en allerede overopphetet økonomi og inflasjon. Men kanaliseres noe av det til internasjonal klimafinansiering, påvirker ikke det den norske økonomien på samme måte.

Det finnes altså betydelig kapital som kan settes inn for å løse klimakrisen, både nasjonalt og internasjonalt, dersom viljen er der.

Utfasing av fossile subsidier

I dag brukes mer enn 400 milliarder USD i året i offentlige midler på å subsidiere fossile brenslers²³. For hver krone som gis i støtte til fattige land for å stå imot klimaendringene, putter altså stater fire kroner inn i fossil energi. Hadde vi avvirket disse subsidiene ville vi frigjort store summer til det grønne skiftet og til internasjonal klimafinansiering.

Under klimatoppmøtet i Glasgow i 2021, ble det enighet om å fase ut ineffektive fossile subsidier, som et ledd i det grønne skiftet over til fornybar energi.²⁴ Det er første gangen det er internasjonal enighet om å fase ut fossile subsidier. Kirkens Nødhjelp mener det er svært viktig at Norge forfølger dette vedtaket i klimaforhandlingene og sørger for at det blir fulgt opp av statene på en meningsfull måte. På hjemmebane må regjeringen fortsette på det sporet de har begynt, og sørge for et mer nøytralt skattesystem for olje og gasssektoren. De må avvikle særordninger for denne bransjen som står i veien for det grønne skiftet, og heller vri disse mot det vi vil ha mer av – fornybare energikilder. Se mer om dette under kapittel 7.

Hvis verdenssamfunnet kutter i sin subsidiering av fossile energikilder, vil det også bidra til å oppnå Parisavtalens mål om å gjøre finansstrømmene i verden forenlig med en lavutslippsverden. Alle land skal altså bidra med politikk, reguleringer og insentiver for å få offentlige og private finansstrømmer på et grønnere spor.

Gjeldshåndtering kan frigi midler til klimafinansiering

Størsteparten av klimafinansieringen som gis i dag er ulike typer lån – i 2019 mer enn 2/3 ifølge OECD.²⁵ Det er problematisk, og bidrar til å forsterke gjeldskriser. Mange fattige land som er utsatt for ekstreme klimahendelser, er også land som har mye statsgjeld. Når en klimakatastrofe inntreffer, oppstår et enormt behov for finansiering til å rydde opp etter skadene, og mange av disse allerede gjeldstyngede landene tar opp mer lån for å dekke behovet. Det er et problem vi må løse i en verden der ekstreme klimahendelser blir flere og hyppigere.

Det internasjonale pengefondet (IMF) har sett på hvordan 11 utviklingsland ble påvirket av ekstreme værhendelser mellom 1992 og 2016. De fant at BNP i gjennomsnitt sank med 20 prosent i disse landene, og statsgjelden økte fra 60 prosent av BNP til 75 prosent tre år etter.²⁶ Etter orkanen Maria traff den karibiske øystaten Dominica i 2017, tilsvarte ødeleggelsene 200 prosent av deres BNP.²⁷ Spesielt små øystater er svært sårbare i denne sammenheng.

I situasjoner der ekstreme klimahendelser skaper store ødeleggelser, er det viktig at ikke gjeldsforpliktelsene til stater står i veien for å kunne respondere, rydde opp og bygge opp igjen i etterkant. Å se på hvordan denne gjelden kan slettes, reduseres eller fryses, vil derimot kunne frigi store summer til gjenoppbygging. Derfor er det viktig å se finansiering av tap og skade i forbindelse med gjeldshåndtering. Den norske regjeringen bør jobbe for etableringen av en gjeldsslettemekanisme som er bedre enn det som finnes i dag. Regjeringen må også støtte oppunder de mekanismene som finnes for gjeldsfrys, og bidra til å styrke disse. Det er også avgjørende at Norge ikke gir klimabistand som lån, for å unngå at det bidrar til å bygge opp statsgjeld i land som er spesielt sårbare for klimakriser i årene som kommer.

8. Hvor er det mulig å skalere opp?

Her kommer noen forslag til hvor og hvordan Norge kan skalere opp sin klimabistand.

Klimafondet

Det nye norske klimainvesteringsfondet, forvaltet av Norfund, kan være et godt virkemiddel som vil kunne svare på flere utfordringer. Det vil være egnet til å investere i prosjekter som kan føre til store utslippskutt. Dette vil det også kunne gjøre på en måte som mobiliserer privat kapital, og på den måten får vi enda mer utslippskutt per offentlig krone brukt.

Men aller viktigst, og i stor grad en forutsetning for at dette skal bli en suksess, er fondets mulighet til å bidra med ny og addisjonell klimafinansiering. Bevilgningen til fondet bør økes betraktelig, for å sikre at flest mulig land erstatter kullkraftverk med fornybare energikilder. Når dette fondet skal fylles opp i årene som kommer, bør det gjøres ved at penger tas fra Oljefondet, under streken og utenfor bistandsbudsjettet. På den måten blir fondet en forvaltning av statsformuen, på lik linje med øvrige investeringer. Det man også vil få ut av å gjøre det på denne måten, er at staten senere kan hente gevinst fra disse investeringene uten å måtte rapportere det som negativ bistand.

Sentralt i mandatet for dette fondet må være å få mest utslippskutt for pengene. Dermed vil det være naturlig for fondet å investere i storskala energiproduksjon i flere vekstmarkeder og mellominntektsland. Dette kan gjøres nettopp fordi pengene burde komme i tillegg til det tradisjonelle bistandsbudsjettet, og på den måten ikke må ha fattigdomsreduksjon blant de mest sårbare som en av de fremste prinsippene. Om disse investeringene skal tas over bistandsbudsjettet, bør det legges større føringer for hvilke land dette kan gjøres i, og prinsippet om fattigdomsreduksjon må da holdes høyt. Dette vil imidlertid kunne føre til at investeringene gir mindre utslippskutt per krone brukt, fordi de store utslippene ikke skjer i de fattigste landene (se også kapittel 5).

Multilaterale kanaler

Det argumenteres ofte for at det ikke finnes absorberingssevne til økt klimafinansiering. Dette stemmer ikke. Det Grønne Klimafondet (GCF) er det fremste eksemplet på at det finnes langt mer absorberingssevne. GCF fikk langt mindre enn det de etterspurte donorland om å bidra med i forrige påfyllingsrunde i 2019.

Tilpasningsfondet er et annet fond som har muligheten til å skalere opp sin innsats. Dette er et fond det er stor enighet om at fungerer svært godt, får ut pengene på en god måte og som når dem det er ment for å nå. Som vi har sett ligger tilpasningsfinans langt etter den lovede balansen, og Norge har over flere år ligget på rundt 10 prosent av all klimafinansiering. Her ser vi en liten framgang, men Tilpasningsfondet er en god mulighet for Norge til å få opp denne prosentandelen relativt raskt. Det finnes også en rekke andre multilaterale fond som Norge kan øke sin støtte til.

Bilateralt samarbeid

Vi vet at behovet er høyt og økende, da må vi også se på muligheten til å igangsette nye initiativer utover det som finnes multilateralt.

Under Parisavtalen skal alle land melde inn nasjonale klimaplaner (NDC). Her skal landene vise hvordan og hvor mye de skal kutte i sine utslipp. Mange fattige land har inkludert aktiviteter som fordrer finansiell støtte for å kunne realiseres. Her kan de utviklede landene gå inn og bidra med denne finansieringen, for å bidra til det grønne skiftet i utviklingsland. På samme måte har utviklingsland laget nasjonale planer for klimatilpasning (NAP) som definerer behovet for tilpasning. Disse planene utgjør et godt utgangspunkt for utviklede land til å bidra til å realisere utviklingsland sine identifiserte behov også på tilpasningssiden.

Et interessant eksempel i denne sammenhengen, der et land har fått støtte til å omstille en hel sektor, er planene om utfasing av kull i Sør-Afrika. I oppkjøringen til klimaforhandlingene i Glasgow i 2021 hadde Sør-Afrika klart å knytte til seg en lang rekke investeringsvillige donorland som sa seg villig til å legge på bordet de 8,5 milliardene USD som trengs for å implementere denne ambisiøse klimaplanen²⁸. Dette understreker både giverviljen og absorberingssevnen for klimafinansiering dersom det finnes en plan som flere kan bistå med å realisere. Hadde man kunnet fått til lignende bilaterale samarbeid om de nasjonale klimaplanene i andre land, da helst de fattigste landene som har enda mindre finansielle muskler enn Sør-Afrika, kunne man fått til mange ting på en gang.

NDC Partnership, er en koalisjon av land der Norge er med, som skal fasilitere implementering av fattige lands klimaplaner for utslippskutt og tilpasning. Dette partnerskapet har et potensiale til å knytte sammen donorland og mot-

takerland på en god måte. Spesielt på områder Norge er gode på, som landbruk, vannforvaltning, fornybar energi og skog, kombinert med ambisjonene om å øke fornybarbistanden. Ser man disse områdene i sammenheng, da de også er gjensidig forsterkende drivere av klimaendringer dersom ikke forvaltet godt, kan man utrette mye. Norge burde velge ut noen få samarbeidsland der det er politisk vilje, som man kan ha et helhetlig samarbeid med på tvers av sektorer, utslippskilder og klimatilpasning.

Klimafinansieringen må alltid innrettes med lokal forankring. På den måten er det mulig å finne de beste lokale løsningene. I tillegg må det satses på kapasitetsbygging av nasjonale myndigheter i mottakerlandene for å lage så gode klimaplaner som mulig, både for tilpasning og for utslippskutt. Slike planer vil kunne være en viktig nøkkel for å få mest ut av internasjonal klimafinansiering.

De minst utviklede landene

De minst utviklede landene og små øystater blir ofte trukket fram som spesielt viktige når det kommer til klimafinansiering, på grunn av deres sårbarhet for klimaendringer og manglende økonomiske kapasitet. Dette gjøres både i klimakonvensjonen og i Parisavtalen. Helt sentralt i denne

sammenheng er viktigheten av å støtte disse landene med klimatilpasning. Derimot viser offisielle tall som Oxfam har gått gjennom²⁹ at kun ca. 20 prosent av den globale klimafinansieringen når de minst utviklede landene (LDC) og kun 3 prosent når de små øystatene (SIDS). Norge blir trukket fram som et land som gjør det enda dårligere enn snittet, med kun 17 prosent til de minst utviklede landene og så lite som 1,5 prosent til øystatene. Videre blir det estimert at mesteparten av den globale støtten til disse landene ble gitt i form av lån.

Dette er land som har spilt en helt ubetydelig rolle for den klimakrisen de nå blir rammet hardt av. Derfor er det gode grunner til at disse landene blir trukket frem som spesielt viktige å støtte i form av klimafinansiering, og da helt spesielt med tanke på tilpasning. Her er det en jobb å gjøre globalt, men også for Norges del.

Det finnes klimafond som er spesielt innrettet mot disse landene og her har Norge muligheter til å oppskalere våre bidrag. Men vi vil også trekke fram mulighetene for bilateralt samarbeid på tilpasningsfronten. Gjennom slikt samarbeid kan man også støtte disse landene i å utvikle verktøy og kompetanse til å ha muligheten til å få tilgang til en større andel av de internasjonale klimafondene som finnes, men som er krevende å søke støtte fra.

9. Kirkens Nødhjelps anbefalinger til myndigheter og donorer:

1. Norge og andre utviklede land må øke sin klimafinansiering på en måte som ikke går på bekostning av finansiering til fattigdomsreduksjon i bistanden. I norsk kontekst betyr det at;
2. Regjeringens varslede dobling av sin klimafinansiering må komme i tillegg til 1 prosent til bistand. Det betyr at;
3. Norge og andre utviklede land må finne nye måter å generere inntekter til klimafinansiering over offentlige budsjetter. Basert på "forurensere betaler"-prinsippet kan det innebære ulike former for beskatning og avgiftsbelegging av utvinning og bruk av fossil energi. Disse inntektene kan omdisponeres til internasjonal klimafinansiering. For eksempel kan;
4. Det nyopprettede Klimainvesteringsfondet finansieres fra Oljefondet, for å gjøre fondet til en sterkere kraft for det grønne skiftet ved at det kan skaleres kraftigere opp. På denne måten blir Klimainvesteringsfondet en del av forvaltning av statskapitalen.
5. Regjeringen må følge opp Stortingets vedtak fra 2021, som regjeringspartiene selv var med på, og utarbeide en opptrappingsplan for Norges klimafinansiering. Denne må inneholde blant annet hva Norge ønsker å oppnå med sin klimafinansiering fram mot 2030, hvilke samarbeidsland Norge ønsker å jobbe tettest med, hvilke sektorer det skal satse på, nivå på bevilgningene og ikke minst hvordan dette skal finansieres.
6. I tillegg er det viktig at Oljefondets investeringer er i tråd med Parisavtalens 1,5-gradersmål.
7. Norge og andre utviklede land må øke finansieringen til klimatilpasning og tap og skade. Spesielt må finansieringen øke til de mest sårbare landene.
8. Norge og andre utviklede land må gå foran i FNs klimaforhandlinger, og sørge for at det nye globale finansieringsmålet, som nå forhandles, fører til en betydelig oppskalering av klimafinansiering. Målet må speile de faktiske behovene og sørge for midler til både klimatilpasning, tap og skade og utslippskutt.
9. Norge og andre utviklede land må unngå lån i sin klimabistand, for ikke å forsterke og skape nye gjeldskriser. Det må også tas initiativ til gjeldsslette og gjeldsfrys for fattige land ved store klimarelaterede ekstremhendelser.
10. Regjeringen må sørge for en rask og total vridning av insentiver til olje- og gassnæringen over til fornybarnæringen.
11. Norge og andre utviklede land med fossilproduksjon må bidra i FNs klimaforhandlinger for at både implisitte og eksplisitte fossile subsidier fases ut, og således følge opp beslutningen fra COP26 i Glasgow.

Kilder

- 1 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg2/downloads/report/IPCC_AR6_WGII_SummaryForPolicymakers.pdf
- 2 American Journal of Climate Change, 2018, 7, 153-170 <http://www.scirp.org/journal/ajcc> ISSN Online: 2167-9509 ISSN Print: 2167-9495 Climate Change Projections and the Associated Potential Impacts for Somalia Linda Ajuang Ogallo¹, Philip Omondi², Gilbert Ouma¹, Gordon Wayumba³
- 3 <https://www.climatepolicyinitiative.org/publication/global-landscape-of-climate-finance-2021/>
- 4 <https://unctad.org/news/green-industrial-policies-key-developing-countries-adapt-climate-change>
- 5 <https://mediacentre.christianaid.org.uk/climate-change-could-cause-64-gdp-hit-to-worlds-vulnerable-countries/>
- 6 <https://www.oecd.org/env/climate-finance-provided-and-mobilised-by-developed-countries-aggregate-trends-updated-with-2019-data-03590fb7-en.htm>
- 7 [ACT-Alliance EU SettingTheStandard.pdf \(actalliance.eu\)](https://actalliance.eu/SettingTheStandard.pdf)
- 8 https://www.kirkensnodhjelp.no/globalassets/lanserte-rapporter/2018/norways-fair-share-2018_web.pdf
- 9 <https://unfccc.int/resource/docs/2009/cop15/eng/11a01.pdf#page=7> , Copenhagen Accord s.7
- 10 https://unfccc.int/sites/default/files/english_paris_agreement.pdf , Paris Agreement s.13
- 11 <https://www.cgdev.org/blog/whose-climate-finance-new-and-additional>
- 12 <https://www.cgdev.org/blog/if-were-going-fund-climate-mitigation-oda-we-need-double-it>
- 13 https://unfccc.int/sites/default/files/resource/sbi2020_inf10a01.pdf s.75
- 14 <https://www.norad.no/aktuelt/nyheter/2022/norge-ga-rekordhoy-helsebistand-til-verden-i-2021/>
- 15 <https://www.norad.no/contentassets/86e88f97035f49ed8bbf0f139817f7/bistand-og-globale-investeringer---neste-steg-for-utviklings-samarbeidet---kortversjon.pdf>
- 16 <https://www.stortinget.no/globalassets/pdf/innstillinger/stortinget/2020-2021/inns-202021-325s.pdf>
- 17 233 millioner tonn innen 2030, det tilsvarer 430% av norske utslipp. 198 millioner tonn må kuttes utenfor Norge: https://www.kirkensnodhjelp.no/globalassets/lanserte-rapporter/2018/norways-fair-share-2018_web.pdf
- 18 <https://www.kirkensnodhjelp.no/globalassets/lanserte-rapporter/2019/cheaper-faster-cleaner.pdf>
- 19 <https://www.kirkensnodhjelp.no/contentassets/a21c680692824930ad2d4805db6fc06a/how-norway-can-deliver-its-fair-share-of-international-climate-finance-print-final-1.pdf>
- 20 <https://www.klimaomstillingsutvalget.no/wp-content/uploads/2020/09/Klimaomstillingsutvalgsrapport-2020.pdf>, s.127
- 21 <https://naturvernforbundet.no/getfile.php/13179982-1651008444/Dokumenter/Rapporter%20og%20faktaark/2022/Motorveirapport%20260422.pdf>
- 22 https://www.ipcc.ch/report/ar6/wg3/downloads/report/IPCC_AR6_WGIII_SPM.pdf
- 23 <https://www.undp.org/blog/fossil-fuel-subsidies-reform-could-limit-climate-change-while-tackling-global-inequalities-heres-how>
- 24 https://unfccc.int/sites/default/files/resource/cma2021_10_add1_adv.pdf
- 25 <https://www.oecd.org/env/climate-finance-provided-and-mobilised-by-developed-countries-aggregate-trends-updated-with-2019-data-03590fb7-en.htm>
- 26 <https://www.imf.org/en/Publications/Policy-Papers/Issues/2019/06/24/Building-Resilience-in-Developing-Countries-Vulnerable-to-Large-Natural-Disasters-47020>
- 27 <https://slettgjelda.no/nyheter/2021/small-island-developing-states-and-their-vulnerability-to-the-climate-debt-and-covid-19-crisis>
- 28 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/IP_21_5768
- 29 <https://oxfamilibrary.openrepository.com/bitstream/handle/10546/621066/bp-climate-finance-shadow-report-2020-201020-en.pdf>

REDDE LIV OG KREVE RETTFERDIGHET

Kirkens Nødhjelp er en norsk bistandsorganisasjon som jobber i over 30 land, med nødhjelp, langsiktig utviklingsarbeid og politisk påvirkning. Vi jobber med ulike temaer, som blant annet kjønnsbasert vold, klimarettferdighet, fredsbygging og vann, sanitær og hygiene – for å skape en mer rettferdig verden.

Kirkens Nødhjelp er medlem av ACT Alliance, en av verdens største humanitære koalisjoner, og vi jobber tett sammen med lokale organisasjoner.

www.kirkensnodhjelp.no

E-post: nca-oslo@nca.no

Telefon: +47 22 09 27 00 Fax: +47 22 09 27 20

Gateadresse: Bernhard Getz' gate 3, 0165 Oslo, Norway

Postadresse: Postboks 7100, St. Olavs plass, 0130 Oslo, Norway

Kontonr.: 1594 22 87248

KIRKENS NØDHJELP
actalliance